

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 8.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50 —
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25 —
Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročilne se upravištvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 8 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inerate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinost je moč.“

Po volitvah.

II.

Uspeh volitev v mestu in stranko katere je prav za prav zmagala pač najjasneje pozvemo iz radikalnega, progressovega glasila. Čudna prikazen se nam ponuja sedaj v Trstu.

Uže davno sem govori se o dveh nasproti si stoječih strankah v Trstu namreč, o konservativni in progressovi ali liberalni. Obe ti stranki sta postavili svoje kandidate v minulih volitvah, a sedaj ne ve se še — katera stranka je zmagala čeprav so volitve uže dovršene in kandidati uže izvoljeni. Meščanska stranka prištevava polovico izbranih poslancev svojim načelom; Progresso pa javno naznanja, da je zmaga na njegovej strani. Vladini listi so vsi radujejo nad zmago avstrijskih čutov nad ultralaškim liberalizmom, ali časopisi à la „Piccolo“ in „Indipendente“ kriče, da večina poslancev prisega na Progressovo evangelje ter so verni pristaniki njegovih načel. Tudi „Wiener Allgem. Zeitung“ od 19. t. m. poje slavo novemu deželnemu aboru ter se veseli nad napredkom „avstrijstva v Trstu“. Zadnje volitve v deželi in mestni zbor so velikonemškemu člankarju „glorreicher Sieg des Oesterreichthums“ v Trstu.

Poluurnadna „Mattino“ in „Cittadino“ se spravljata nad babnika „Il Piccolo“ ter ga zasmehujeta ker se je drznil trditi, da je zmagal Progresso. Očka „Cittadino“ celo graja — sedaj ko je uže vse končano — znani kompromis obeh strank dokazujejo na podlagi števil, kako se je glasovalo v mestu. S tem pa menda družega ni dokazal nego, da vlada v nekaterih tržaških krogih velika mlačnost za Avstrijo in da je še mnogo gnjilega kjer bi se ga ne bilo nadejati. Najbolj pa šteje levite mlačnežem — konservativcem babnik „Il Piccolo“ očitajoč jim po pravici veliko mlačnost in neodločnost. Reka jim mej družim, da se sramujejo očitno pokazati svoj avstrijski patrijotizem ter jih stavlja s tem v zaameh svojim liberalnim somišljenikom.

Iz vsega je razvidna velika neodločnost in bojzljivost patrijotov javno se pokazati kot take ter ponosno povdarjati svoj čemeljubni čut. Nemški in nekateri laški časopisi se sicer radujejo nad zmago avstrijske stranke v Trstu, ali zmaga ta je le navidezna. Konservativcem prištevajo okolu 24 sedaj izvoljenih poslancev t. j. skoraj polovico. Vse to je pa le navidezno kajti izmed vseh 52 ne vemo, ako bi izbrali pet pravih konservativcev delujočih v smislu in po naredbah avstrijskih ustavnih zakonov.

Mi si ne moremo niti misliti konservativcev, zvestih Avstrijcev, koji navzlic očitni resnici, da biva v Trstu in okolici skoraj tretjina Slovanov, zanikajo tem pravice in taje celo njih navzočnost v Trstu ter z roko v roki z Progressovci pomagajo, da se čim preje potujčimo in uničimo!

Kot dobri Avstrijci bi pač morali pripoznati tudi § 19. državnega ustavnega zakona ter ne dovoliti, da se nam gode tako vnebovpijoče krivice. Se li moremo nadejati, da se sedaj izbrani „konservativni“ poslanci ne bodo protivili našim pravičnim

težnjam? Mnogi izmed njih so vsem znani obrazi, kateri so se uže mešali v občinske zadeve ter tu imeli upljivno besedo; več njih sedelo je uže v zbornici, ki so se pa ostentativno vpirali, kader je šlo za dovoljenje nekaterih pravic slovenskemu prebivalstvu. Kaj smo imeli in kaj pridobili mi Slovenci v Trstu, ko so na municipiju vladali še konservativci? Nič. Pritiskalo se nas je ob steno kakor sedaj; na magistratu smo veljali za „ščave“ kakor nas pitajo še dandanes Progressovci in konservativci.

Slovenski okoliščanski poslanci držali so začetkom tesno z vladino večino v zbornici, podpirali jo ter se nadejali od nje vsaj deloma izpolnitve pravic. Na čelo vseh prašanj postavili so tudi konservativci narodnostno načelo ter v imenu tega načela mahali po bornih Slovanih in Slovanih krated jim še ono malo pravic, koje so uživali.

Nedavna preteklost nam to živo dokazuje. Konservativci sami so doživeli polngoma čudno metamorfozo — prelevili so se sčasoma v polprogressovce, jeli se sramovati svojega skrajnega avstrijanstva; ropotati z Progressovci in bobnati z njimi v isti boben. Slednjič jim je prišla tudi vlada na pomoč ter iz čudnih neumljivih vzrokov jela sklepati nek neumesten kompromis, ki jej je izvestno v ne malo sramoto.

Stanje v Trstu je bilo istinito abnormalno. Mesto Trst je avstrijsko, a v njem je imela očitno svojo zalego — Irredenta zarotena sovražnica Avstrije. Na eni strani torej srdita, odločna odpornost in zanikanje avstrofilizma. Na drugi strani pa vladini možje — konservativci, ki bi imeli biti zvesti pristaniki vladinih nazorov in ujih razairjevalci; mesto tega so se pa udali neke spati, nedelalnosti, neodločnosti in slednjič sramotnemu paktiranju z nasprotniki. Ne da bi bila vlada koj iz začetka videč abnormalno stanje vmes posegla ter rajše razdvojila tem bolj ti stranki do odločnega, jasnega odpora upotrebivši svojo železno roko in trdno voljo, spustila se je v dogovor s svojimi neznatnimi sovražniki ter učinila, da isto neodločno in nejasno stanje še dalje obstoji.

Novi deželni zbor ni niti odločno avstrijski niti odločno opozicionalea. Zdi se nam kakor srače gujezdo znečeno od vseh strani in sestavljeno iz najbolj različnih elementov. Večina je pa vladni nasprotna in pripravljena na ugovor.

Vsi konservativci in progressovci skladajo se v ene točki namreč: v branitvi absolutnega italijanizma v Trstu in odločnem pobijanju — slovanstva!

Je li možno in možko, da mi z njimi paktiramo in delujemo?

Deželni zbori.

Istrski.

(10. seja dne 7. novembra.)

Predsednik poroča 1) da je predložil poslanec Mandić prošnjo občine Puži na Kastavskem za podporo pri zgradbi šolskega poslopja; 2) o prošnji občinarjev Beleja, Dragozetića in Predoščice priporočeni od poslanca Seršića za odcepljenje od občine Cres in 3) o interpelaciji poslanca

Volarića na visoko c. kr. vlado, glede postopanja političnih uradnikov na kvarnerskih otocih o priliki zadnjih volitev z vprašanjem:

1. So li zruane slavnej vladi okoliščine poudarjane v interpelaciji in kaj je ona vkrenola v obrambo ene najvažnejših ustavnih pravic prebivalstva v pol. okraju Lošinj?

2. Ako jej te okoliščine neso znane, je-li namenjena slavna vlada preiskati stvar ter poklicati na red c. kr. uradnike?

Dr. Volarić čita svojo interpelacijo hrvatski; galerija je kakor navadno ropotala in žvižgala. Predsednik izroči interpelacijo vladinemu zastopniku.

Dr. Costantini poroča v imenu verifikacijskega odseka o volitvah v Pulju in Vodnjanu ter dokazuje nekoretno postopanje pri teh volitvah opirajoč se na razne namišljene podatke in nepostavnosti; prihaja do zaključka, da je v tej volitvi 110 volilcev glasovalo nezakonito; omenja utokov Herkula Boccalari, Feliksa Glezer, Nikolaja Rossi in drugov proti tej izvolitvi; slednjič predlaga, da se izvolitev viteza Contija ne odobri, osobito pa ne radi moralnih uzrokov, koji bi lahko dali povod tehtnim razpravam.

Vname se razprava. Dr. Laginja opravičuje v daljšem govoru svoje in svojih drugov stališče rekoč, da bode manjšina mirnodušno glasovala za odobrenje izvolitve viteza Contija.

Vitez Conti ni bil sicer namenjen govoriti ali k temu ga je prisilil stavek v poročilu verifikacijskega odseka v kojem se trdi, da se njegova izvolitev ne odobri tudi iz moralnih obzirov, da se mu ne bode očitalo da on in njegova stranka slepo verujeta poročilu odseka. On se noče spuščati v elastične argumentacije, s kojimi je poročevalec podprl svojo poročilo. Ustavlja se pri točki glede naravnostnih obzirov ter zavrača krivično misel, da je on in njegova stranka učinjal nasilstvo na volilce. Ne taji, da se je tudi zanj pred volitvami agitovale ali to je bilo vedno dopuščeno. Tudi nasprotna stranka enako počenja. Z odvženjem njegove izvolitve ni še vse končano; ostane še občna zavest... omenja sodne obravnave v Vodnjanu iz katere se bode sijajno pokazalo, katera stranka je prav za prav terorizovala. O drugem rajši molči kot javni činovnik.

Dr. Gambini: Uprav radi tega bi ne bili smeli niti kandidovati.

Vitez Conti: — (nadaljuje) Radi česar smatram boljšim, da zapustim zbornico (Nastane tišina in vitez Conti izide iz zbornice).

Vladni zastopnik vitez Elusheg tolači nekatere določbe volilnega zakona ter brani politično oblast v Pulju, ki je pri volitvah zakonito postopala.

Dr. Cleva se spravi na politično oblast v Pulju in pripoveduje o terorizmu, ki ga je vlada gojila v Vodnjanu. Pridružijo se mu tudi Stanich in Amoroso, ki istotako pobijata politično oblast, njeno nemoralnost in pristranost. Stanich predlaga tudi, da se šolski nadzornik Križnić premesti iz Pulja ali koncem jemlje svoj predlog nazaj.

Poslanec Mandić odgovarja Clevi: Poštovani Cleva navel je kako je poslala

politična oblast, katerej je na čelu vitez Conti, bataljon vojakov v Vodnjanu zbog nekega neznatnega dogodka. Stvar je tako opisal, kakor bi hotela politična oblast upljivati na vodnjanske meščane, oziroma na tamošnje volilce, koji so imeli za nekoliko dni vršiti svojo volilno pravico. Ako bi bila politična oblast istinito tako postopala — kar je pa neresnica — tudi mi bi ta njen čin odločno obsodili radi česar, dvomim, da se so rabili bajoneti in marišikaj družega, kakor nam je pripovedal poslanec Cleva. Zadnji je napadel Contijevo stranko z bajoneti, njegov drug poslanec Stanich pa z plemenitejšim (!) sredstvom — s tiskarskim papirjem trdeč, da je Conti nepostavno ustanovil časnik „Il Patriotta“, „kateri je donesal polno psovanz in nesramnosti proti meščanski stranki, v Pulju in Vodnjanu“, koji list je neki užival vse mogoče prednosti. List je nazval „il giornale libello“ — sramotilni list. Jaz ne smatram za nemoralnost, ako se stranke o priliki volitev poslužujejo listov, da širijo svoje nazore. Posl. Stanich menda naziva vsak list, ki ne zagovarja njegove ideje z „libello“. Prašanje je ali je bil večji „libello“ spomenuti list nego je oni, ki še dandanes izhaja v Pulju ter zastopa nazore posl. Stanicha in katerega zadnji sam vzdržuje (Živio! na levi). Menda je bil bolj nemoralen čin onih ljudi, ki so nekdanj hodili po kvarnerskih otocih, izdajali se za Hrvate ter obečali volilcem „fliche“ t. j. petače, desetake itd.

Ni li nemoralnost ona ki se je degodila pred volitvami tu v Poreču ko so naši nasprotniki vsilili nekeemu volilcu 100 forintov, da zapusti mesto, da ne bode upljival pri volitvah ter pokvaril račune našim nasprotnikom? Moral je bežati, da si ohrani življenje, koje ni bilo varno v tem slavnem mestu. Spominjal se je predgovornik tudi komisarja Sforza, ki je l. 1883 o priliki volitev jako nepostavno postopal v korist italijanske stranke ter upljival na volilce. Vendar odobravate njegovo delovanje. Dr. Gambini pripomnil je pri odslavu viteza Contija, da bi bilo bolje, da bi ne bil nikoli kundidoval. Ta opomba se mi ne zdi umestna. Iste bi poš. Gambini gotovo ne bil izrekel ako bi bil vitez Conti predlagan in izvoljen od gg. Stanich-a, Cleva in drugov.

Predgovornik pripisuje uspeh volitev v Pulju in Vodnjanu okolnosti, da so bile določene ure, ko se ima glasovanje zaključiti, ter da so volili tudi oni, ki neso imeli volilne pravice. Isto je bilo tudi l. 1883 s to razliko, da je tedaj bil izbran Vaš pristaš, letos pa mož, kateri bi se čestokrat pokazal pravičnim tudi nam istrskim Slovanom. Mi od manjšine nemamo sicer posebnih simpatiji do političnih uradnikov, pač pa se držimo pravice in zakona, radi česar bodedmo glasovali za overovljenje izvolitve viteza Contija (Živio! na levi).

Posl. Wassermann izjavlja, da je hotel sam govoriti o volitvah v Pulju in Vodnjanu. Prekosili so ga predgovorniki, ki so vse opisali z veliko natančnostjo. Vsi dogodki povedani o Contiju so celoma resnični, zgodovinski, radi česar bode on glasoval proti verifikaciji.

Poslanec G a m b i n i izjavlja, da ne more odgovoriti Mandiću, ker njegovega govora ni razumel; obrača se pa do vladinega zastopnika ter odbiva nekatere njegove trditve o določbah volilnega zakona. Volišče v Pulju imenuje „kurnik“ in nasilstvo od strani polit. oblasti, da se je velelo 500 državnim uradnikom, da glasujejo za Contija.

Poslanec Laginja odgovarja na nekatere trditve predgovornika rekoč, da so volilci iz Pulja imeli časa dovolj voliti od 10—1 p. in od 4—6 ure pop. Zatvorenje vrat pri volišču je popolnoma opravičeno. Čudi se temu da Gambini razlikuje meščane od drž. uradnikov, kar se gotovo ne strinja z liberalnimi načeli.

G a m b i n i mu ugovarja, predbaciva nekatere nepostavnosti c. k. okr. komisarju Sforzi, ki je imel volilne liste neki zaprte do zadnjega dne.

Na predlog Defranceschija se razprava zaključila in izvolitev viteza Contija se uničila. Za odobrenje je glasovala manjšina razun dr. Laginje, od večine pa sam Babuder.

Dr. Costantini čita svoj predlog, da se vlada naprosi, da pride na pomoč mestu Pazinu, ki se nahaja v slabih gmotnih okoliščinah.

Dr. Laginja podpira predlog dr. Costantinija govoreč hrvatski. Enako ga podpira tudi dež. podpredsednik dr. Dukić rekoč, da je skrajni čas, da vlada priteče na pomoč važnemu mestu Pazinu, stolici glavnega dela Istre.

Posl. Mandić izreka hrvatski, da bodo on in vsa manjšina glasovali za predlog dr. Costantinija ter da hoče kot prijatelj duševnega in gmotnega napredka podpirati vsak predlog, koji meri v zboljšanje stanja prebivalstva Istre ne pravičnejši kdo je predlog stavil. S tem, da se je Pazinu odvzela gimnazija in brambovski bataljon, trpelo je mesto veliko škodo. Če pa dr. Costantini ozbiljno misli na svoj predlog ter želi, da se Pazinu istinito pomaga, zavzeti bi se moral sam ter večino nagovoriti, da se naprosi visoka vlada, da odpre v Pazinu hrvatsko gimnazijo, ki je neobhodno potrebna istrskim Hrvatom. S tem bode pomagal mestu Pazinu in zadovoljil večini tamošnjega prebivalstva. (Istina, dobro! na levici).

Predsednik da predlog na glasovanje, koji se jednoglasno sprejme. S tem je bila seja zaključena.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunajski židje so v zadnjem času dosegli zopet lep uspeh; notranje ministertvo je izdalo naredbo s katero nalago političnim oblastvam, da strogo pazijo na antisemitsko gibanje ter da kvarno in nevarno hujskanje zapreči in zatre. Židovskim listom se je tudi posrečilo prisiliti dunajskega župana g. Edvarda Uhla odstopiti. Židje in njih pokorni slugi so mu dan na dan očitali, da je prestar in preslab za to vlevažno mesto in da nema dovolj energije brzdati antisemite, demokrate in druge židom in liberalcem nepovoljne stranke. Odstopil je in naslednik mu bode bržkone dr. Prix, mož po židovski volji, ki ima potrebne zmožnosti izvesti vprašanje o urejenju Dunajščice, rešiti vprašanje o plinu itd. vse pa tako, kakor mu bodo židje narekovali. S kratka dr. Prix je mož, ki bode dal židom mnogo, mnogo denarja.

V češkem deželnem zboru je bil na dnevnem redu zakon, kateri določa, da so vsi občinski uradi na Češkem prisiljeni sprejemati uloge v obeh deželnih jezikih ter take uloge tudi reševati. O tem zakonu se je vnela živa debata. Mladočehi so zahtevali, da se sprejme brez premene. Grof Zedwitz je pa predlagal naj se § 2 tako popolni, da je pač vsaka občina pri-

siljena sprejeti uloge v drugem deželnem jeziku, ki ni nje uradni jezik, da pa take uloge, ako nema človeka, ki bi jej je preložil in raztolmačil pošlje okrajnemu zastopniku in ako je tudi tu ne razumi dalje deželnemu odboru, da jej brezplačno oskrbi prevod v nje uradnem jeziku ter jej tako omogoči rešitev. Ta zakon določa nadalje, da morajo one občine, ki imajo svoj statut (kakor pri nas Trst, Ljubljana) reševati uloge v onem deželnem jeziku, v katerem so pisane, ako le četrti del prebivalstva govori ta jezik. Te določbe veljajo tudi za okrajne zastope. Uradni jezik okrajnih zastopov je uradni jezik večine podrejenih jim občin. Ako ima peti del občin drug uradni jezik, prisiljeni so ti dopisovati jim v njih uradnem jeziku. Okrajni zastopi in občine dopisujejo c. k. uradom v svojem uradnem jeziku. Novi zakon je imel določbo, da so tudi c. k. uradi prisiljeni dopisovati tem oblastvom v njih uradnem jeziku. Ta poslednja določba je bila iz sprejetega zakona izpuščena, ker je namestnik v imenu vlade odločno izjavil, da se ta ne more nikakor vezati, v katerem jeziku naj občeje s samoupravnimi uradi. — Dr. Rieger je utemeljeval svoj predlog naj se na češkem vseučilišču osnuje še bogoslovna fakulteta. Komisija bode stavila v deželnem zboru resolucijo, v kateri pozivlje vlado naj tej zahtevi čim preje ustreže. Na dnevnem redu pride čim preje tudi vprašanje o premeni volilnega reda na Češkem. To vprašanje Nemce silno ardi in že dolgo pišejo proti češkemu nasilstvu in oblastnosti. Gospodom Nemcem ni prav, da bi deželni zbor ovrgel, kar so oni za časa svojega gospodstva vstvarili sebi v korist.

V gališkem deželnem zboru je poročal dr. Abrahamovič o delovanju gališke deželne banke. Poslanec je ostro grajal upravo banke kot nepraktično in predrago, ker ima preveč uradnikov in svetnikov. Tudi to ni prav, da se banka spušča v spekulacije. Začela se je razprava o obdačenju zavarovalnic proti ognju. Večina zahteva naj se odloži to vprašanje, dokler se izvede obvezno zavarovanje; manjina pa predlaga, naj bi zavarovalnice vzdržavale ognjegašana društva.

Večina tirolskega deželnega zbora je naročila deželnemu odboru, naj prouči vprašanje o razdelitvi dežele v nemški in laški del ter da naj o tem stavi bodočemu zboru predlog. Nemški liberalci bodo podpirali laške težnje ter jim bržkone dovolili ločitev in jim dali samostalni deželni zbor.

V ogerskem državnem zboru je začela proračunska razprava. Referent Hegodüs priporoča proračun, opozicijalec Helfy govori proti, če tudi kaže letos prav majhen deficit. Helfy pravi, da je to zasluga narodne požrtvovalnosti. Nadalje govori proti carinskeji vzajemnosti, ki je s vzajemno banko vred največja overa proti urejenju valute. — Po vsej deželi se je začela agitacija za Košuta. Prirejale se bodo razne demonstracije njemu na čast. Kakor je znano, zgubi Košut v zmislu § 31 zakona od 1879 l. letes ogersko podaništvo. Na nekem ljudskem shodu je bila sprejeta resolucija Kristinkoviča, naj se pošlje prošnja na državni zbor, da Košutu izjemno pusti še nadalje podaništvo, ne glede na določbo omenjenega zakona. Vsi občinski zastopi naj bi to prošnjo podpirali.

Vnanje dežele.

Za svojega bivanja v Belem gradu je Milan baje izposloval to, da se je nekako določilo razmerje mej kraljem Aleksandrom in kraljico Natalijo. Kralj ne bode mogel obiskavati svoje matere brez dovoljenja regentstva; to pa bode moralo dobiti vsakokrat dovoljenje Milanovo. Ker so razmere mej regentstvom in Milanom povoljne, pač ne bode nikdo stavil zaprek mlademu kralju pohajati svojo mater.

Bolgarsko vprašanje se je začelo zopet pretresati. Pred svojim odhodom iz

Budapešte sprejel je cesar Fran Josip Andrassyja v avdijenci. Pogovor se je vrtil o Rusiji in Bolgariji. Andrassy je bil vedno zoper to, da bi se Rusija izzivala, ker bi bila vojska z Rusijo nesreča za Avstrijo. Andrassy bi rad dosegel, da se obe državi mirno pobotata. V to svrhu pa treba, da ostane Balkan nevtralen ter da si ga ni jedna ni druga država ne skuša spraviti pod svojo oblast. Grof Andrassy meni, da bi bilo zato potrebno, da si avstrijsko ministertvo vnanjih zadev prizadeva, da spravi Turčija vprašanje o priznanju princa Ferdinanda bolgarskim knezom čim prej na dnevnem redu, ker bi samo potem Avstrija mogla zavzeti se za to ali za ono. „Pester Lloyd“ piše, da ve iz najzanesljivejšega vira, da se Avstrija ni nikdar zavezala ne priznati Koburga za konitim knezom. Vse te vesti so izmišljene.

Novemu Rumunskemu ministertvu, ki je dunajskim židom tako po volji rumunski liberalni listi prorokujejo kratko življenje. Rusom sovražni liberalci se nadajajo, da pridejo oni kmalo zopet na krmilo.

Brazilski cesar je s svojo družino uže odpotoval v Evropo. Monarhija je torej popolnoma odpravljena. Revolucija se je izvršila brez prelijanja krvi. Vse dežele so nečično izrekle, da hočejo republiko. Ogromno cesarstvo razpade v posamične neodvisne države, ki bodo pa vender mej sabo zvezane ter se bodo imenovale: Brazilske zedinjene države. Čudno je to, da braziljski zastopniki v raznih prestolnicah neso še obveščeni o izvršenem prevratu. Iz Londona poročajo, da je odstavljeni cesar Don Pedro II. dobil 500 tisoč funtov šterlin ter mu je zagotovljena pokojnina 90 tisoč šterlin na leto. (1 funt šterlin je 10 gl. našega denarja). Nova vlada je izjavila, da so vse kupčijske in druge pogodbe sklenjenje pod monarhično vlado z drugimi državami še veljavne.

DOPISI.

Lonjer dne 19. novembra 1889. Draga „Edinost“ sprejmi v svoje predale par vrstic o tukajšnjem položaju. Kedo bi si bil kedaj mislil, da se v tukajšnjem selu, katero je bilo od nekaj popolnoma narodno porodi najbolj zagrizla „cikorija“. Mauroner je z vinom, denarjem in bikom vse očaral; da so njega volili k temu pripomogle so neke druge osebe, namreč naš sedajni kapovila, nek Pertot, možak, kateri nosi še narodno obleko, da sramoti svojo narodnost in njega sin, ki je tekal, kakor besen od hiše do hiše ter mamil volilce; še neka druga oseba si je mnogo prizadevala za Mauronerja; ista ima mlin kjer se melje cikorija, ta je namreč nek Ferluga, krčmar.

No govoricca je, da nam je dal Mauroner le enega bika iz katerega je pa zrastle toliko bikov, da se ne dajo niti več ukrotiti. Dal nam je ta vsemogočnej tudi tri svetilnike (ali ferarje), kateri držejo tolike bliščobe, da je veliko njih oči prevzela, da so postali kratkovidni in da terejo v propast.

Kako se je pa agitovalo za to volitev! Uže v četrtek pred volitvo se je nabilo obilo rudečih plakatov, katere so poslali rudečkarji po stenah hiš; ali to ni bilo še dosti. Šli so še po druge in jih toliko privlekli, da so slednjič celo svinjake z njimi ozaljšali.

Domišljujejo si pa sedaj, da bodo v prihodnje mnogo na boljšem ko jih bode zastopal renegat Mauroner, nekdanji Garibaldinec. Zmagala je nezavednost in popačenost ali o prvej priliki se pokažejo posledice. Rodoljub.

Iz Gradca 19. novembra. (Izv. dopis). V Gradcu so praznovali te dni slovenski dijaki redko slavnost. 11. t. m. bil je promoviran g. J. Žitek doktorjem sub auspiciis imperatoris. To čast zadene le redko katerega dijaka, ker se mora dotičnik iz-

kazati, da ima iz gimnazije in vseučilišča samo odlična spričevala. Čisto naravno je, da so bili naši dijaki v Gradcu veselja razburjeni ter da so svojemu odličnemu kolegu skazali zasluženo čast. Na dan promocije peljali so se slovenski visokošolci v dolgi vrsti dvoprežnih kočij pred vseučilišče. Ko je deželni namestnik izročil s primernim nagovorom našemu rojaku cesarjev dar: demanten prstan zooril je gromovit „živio“ in „slava“ po dvorani, v kateri je bilo zbranih do 300 slovenskih dijakov. Po dovršenih ceremonijah na vseučilišču odpeljali so se naši „Triglavani“ s slavlencem v Hotel Daniel, kjer je bil slavnosten komers. Slovenskim dijakom se je pridružilo še mnogo Srbov in Hrvatov, komersa se je udeležilo tudi več drugih veljakov. Na komersu je bilo izuzetnih več lepih napitnic, slavlencu, njegovemu očetu, slovenski mladini, slovenskim deželnim poslancem itd. Mej drugimi govoril je tudi vseučiliščni profesor g. dr. Krek. Govoreč o našem sedanjem položaju izrazil se je tako le: „Slavna gospoda! Srčno se mora človek veseliti videč v kakej slogi in vzajemnosti praznujejo danes ne samo Slovenci, ampak Slovani sploh velik slovenski praznik, tembolj se mora veseliti, ker drugod, pri domačem ognjišč tega ni —! Ni dolgo tega kar so začeli „nekaterniki“ tako nekako premišljeno, organizovano netiti ogenj domačega prepira, ki bo, ako bo tako rastel, kmalu okužil do zdaj zdravo telo slovenskega naroda. — Tisti „nekaterniki“ se v krvavem potu svojega obraza trudijo, da se kakor hitro le mogoče vzdiguje ponosen nerazrušljiv kitajski zid mej posvetnjaki in duhovniki, češ, potem bo vender „vera“ varna ali vsaj „pešala ne bo“ —! Ravno izbirčni v svojih sredstvih ti ljudje pač niso, saj že so „ad maiorem Dei gloriam!“ V svojej strasti napadajo najzaslužnejše može, narodnjake, ki so osiveli v boji za narodne naše svetinje, sploh menda ni varen nikdo pred njimi! Oni pač računjo: E, liberalci so, in kot take jih moramo uničiti! Če so pa kaj tistemu narodnemu maliku žrtvovali, to ni prav nič posebnega pred našim menda samo „kazujočim Bogom!“ Pometati hočejo ti ljudje po ulicah literarne Slovenije, češ bodite hvaležni, da vam toliko smeti s pota spravimo, a nazaj ne pogledajo, kjer njih stopinje in „metle“ a la „Rimski katolik“ do zdaj le čisti zrak onečiščajo. Res strašno težko je dandanes delovanje za narod, povsod le napadi, a nikjer hvaležnosti —! Pa vender to nas nikdar ne sme motiti v delovanju za narod, za katerega moramo živeti in umreti! Vse za narod, to naj bo gaslo vsakemu izmed nas skozi celo življenje. Še mnogo govoril je učeni gosp. profesor, o visokih šolah, o značaji itd. ter nam marsikateri zlati nauk dal iz svojega življenja!

Nezaslišano navdušenje sledilo je govoru gosp. dra. Kreka! Kako pa tudi ne, saj je g. govornik govoril iz srca vsem, saj je omenjal najljubših želja ubogega Slovenca — trpina —!

Ta redka slavnost ostane pač vsakemu udeležencu v trajnem spominu; akademičnemu društvu „Triglav“ moramo čestitati na njej. Mlademu doktorju pa želimo tudi v življenju toliko uspeha, kolikor ga je imel v svojih studijah ter ga prosimo, naj svoje izredne moči posveti našej milej. a tlačenej domovini!

Domače vesti.

Politično društvo „Edinost“ ima jutri v nedeljo ob 10. uri predpoldne seje v prestopih delalskega podpornega društva. K seji so vabljeni vsi odborniki, namestniki in zaupni možje.

C. k. namestnikom za Trst in Primorsko je imenovan kakor poroča „Wiener Zeitung“ dosedanji namestniški vodja gosp.

Th. vitez Rinaldini. Imenovanje pričačkvali smo Slovenci na Primorskem z velikim upanjem. Nadejamo se, da bude novi gospod namestnik, ki pozna temeljito primorske razmere obema narodnostima enako pravičen, ter uvaževal tudi težnje in potrebe slovanske večine na Primorskem.

Prezvizišeni biskup Strossmayer praznoval je 19. t. m. štiridesetletnico svojega biskupovanja. To je pač slavnost kakeršno more le malokateri višji cerkveni dostojanstvenik slaviti. Veliko veselje je zavladalo po vsej Hrvatskej ko je pred 40 leti došla v Zagreb vest, da je cesar imenoval mladega dvornega kaplana in vodjo Augustineja Josipa Jurja Strossmayerja biskupom Srijemskim in Bosanskim. To veselje je bilo pač opravičeno. Toliko kolikor Strossmayer ni storil še nikdo za Hrvatsko. On jo je s svojim velikim umom proslavil pred svetom. Svet pozna Hrvatsko po Strossmayerju. Za prosveto ni še nikdo toliko storil na Hrvatskem kakor on. Bogate svoje dohodke je obračal vse v prid svoje domovine. Njegovih dobrih del bi ne mogel pač nikdo ni približno prešteti. Največje zasluge si je pa pridobil s tem, da se je po njegovem prizadevanju in z njegovo pomočjo osnovalo vseučilišče in jugoslovanska akademija v Zagrebu. Prevelike vrednosti je galerija slik, katero je podaril narodu, prestolna cerkev v Džakovaru itd. Šest sto biskupov je že sedelo na biskupskem stolu, kateri sedaj on zaseda, a najslavnejši med vsemi je pač Josip Jurij Strossmayer. Bog ga poživi še mnoga leta, ter ga obrani bratskemu narodu hrvatskemu.

Ruski prestolonaslednik v Trstu. V petek zvečer pripluli sti v našo luko ruski vojni ladiji „Amiral Kornilov“ in „Černomorec“. Na Kornilovu se je nahajal tudi ruski prestolonaslednik veliki knez Nikolaj Aleksandrovič, ki se je koj izkrcal ter odšel isti večer na Dunaj. Na kolodvoru so pri odhodu bili navzočni c. kr. namestnik vit. Rinaldini, tukajšnji ruski konzul, policijski vodja vit. Pichler in nekateri drugi dostojanstveniki. Preko Dunaja odšel je v Petrograd.

Avskultantoma pri tukajšnjemu c. kr. prizivnemu sodišču sta imenovana praktika Hugo Paugrazi in Peter Komel.

Dr. Venezian, znani Slovanožre izvoljen v IV. skupini v mestu se je, kakor poročala nek goriški list mandatu odpovedal. Da bi za njim isto storili tudi njegovi rudeči somišljeniki!

Prva seja novo izvoljenih mestnih očetov, bude v ponedeljek 25. t. m. ob 12. uri opoldne, na dnevnom redu je volitev verifikacijskega odbora.

Državni zbor se odpré dne 3. decembra. Deželni zbori končajo menda v prihodnem tednu svoje zasedanje.

Odprtje otroškega vrta v Rojanu se je vršilo v torek dne 10. t. m. na imendan presvite cesarice. Ob 1/9 uri zbrali so se stariši otrok, ponajveč matere, v dvorani otroškega vrta, kjer je bilo uže precejšnje število domačih rodoljubov. Iz mesta je bilo zastopano načelnštvo ženske podružnice po predsednici g.đni L. Manček, blagajnici, g.đni I. Kalister ter učiteljici — vrtnarici g.đni Michelli. Moško podružnico tržaško je zastopal g. prof. Mandić. — Malo pred 9. uro je uvrstila vrtnarica gospodična Irma Fabjani otročiče in odšli smo v cerkev kjer se je brala sv. maša, kojo je daroval č. g. Vatroslav Počivalnik tam. kaplan, pel je pa odelek pevcev društva „Zarja“. Po končanem sv. maši zapeli so pevci še cesarsko, g.đna vrtnarica je uvrstila otročiče, in odšli smo v prostore otroškega vrta. Otročiči so poseli po klopih kjer so je pogostili z sladčicami in malinovecem. Prostori otroškega vrta bili so pretesni za toliko zbranega občinstva. V dvorani bil je, razen otročičev in roditeljev, odbor domače podružnice, gospodične zastopnice tržaške podružnice, g. prof. M. Mandić, g. župnik

(nadzornik) T. Thaller, kaplan g. Počivalnik in nekaj druge povabljenе gospode. Zbrane nagovori gospica Fabjani omenja joč pomen otroških vrtov. Na to je govoril g. Dr. Martelanc ter priporočal starišem naj pedučé svoje otročiče kako morajo spoštovati g.đno učiteljico in dotične gospode kateri imajo pri temu opravka. Ob pravem času naj pripeljejo svoje otročiče, da ne zamudé poduka, vpisani otročiči naj bodo vstrajni ter naj bodo vse šolsko leto v enakem številu zbrani kakor danes pri odprtju. Omenja lahonskega vrta na Greti kjer se deca kviri i vzgaja v duhu nasprotnem veri in narodnosti. Razšli smo se z željo, da bi Bog obilno blagoslovil nov naš zavod, kateri mora biti prava trdnjavica proti ljutim našim sovražnikom. Prostori otroškega vrta so primerni in lepi, o njih so se povoljno izrazili celo magistratni gospodje.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu se je nabralo v veselej družbi slavečej novoizvoljenega poslanca g. Martelanca „Pri rumeni hiši“ v Barkovljah, 3 gld. Gostilničar g. Andrej Pertot je daroval 2 gld. v isti namen. Omenjeni gospod se je skazal uže večkrat pravega dobrotnika naše podružnice. — Pri sokolovem večeru v nedeljo 17. t. m. je izročil g. V. P. 60 kr. predsedniku v enak namen. — Gospod Jurij Katalan podaril je v isti namen 20. t. m. 2 gld. — Srčna hvala!

Matl Božja „dobregra zdravja“ — tako imenujejo tržaški pobožni kristjani praznik darovanja Marije Device, ki se obhaja dne 21. t. m. Ta dan ni sicer zapovedan praznik, a v kljub temu ga v Trstu praznujejo morda bolj nego Božič ali Velikonoč. Obhaja se namreč spomin, kako je pred leti po priprošnji Božje Matere nakrat ponehala grozna kolera 1849 l., ki je dolgo časa razsajala po mestu. Še dandenes izpostavljen je v malej kapelici na starej Reni čudežen kip Marije Device ranjen v čelo. Pripovedujejo o t m kipu, da je iz čela potekla kečna sraga, ko jo je nek igralec norčljivo zadal z kroglo. Čeprav se ta praznik deloma opušča ter ga ne spoštujejo ni državne šole, ni uradi, vendar so ta dan cerkve natlačeno polne in vsakdo še tako zagrižen nasprotnik katoliške vere gre ta dan k sv. opravilu. Veliko cerkveno slavnost obhaja se osobito v Jezuitskej cerkvi kjer ljudstva kar mrgoli.

Goriški deželni zbor. V seji dne 19. t. m. vladni zastopnik omenja z lepimi besedami godu presv. cesarice ter povabi navzoče, da vstanejo raz stole. Locatelli interpeluje o uravnanju potoka Torre in Versa; vladni zastopnik odgovarja na interpelacijo Venuti gledé državne ceste v Ajdovščino. Sprejme se predlog posl. Payerja, da se predstavi vladi v podporo prošnja gledé železničnih prog Ronke-Červinjan in tramvaja preko Furlanije v Gorico kakor tudi postavni načrt o plačah katehetov na ljudskih šolah in o razdelbi občinskih fondov v Tomaževici.

Deželni zbor štajerski zaključil je svoje zasedanje. Baš pred koncem je navzlic ugovorom slovenskih poslancev sklenil, da se katasterska občina Konjice loči iz sedanje politične občine Konjiške, da se mesti Celje in Ptuj izločita iz okr. zastopa. V dotičnih debatah so se krepko oglašali slovenski poslanci dr. Serbec, dr. Jurtela, Jerman in M. Vošnjak. Predlog doktorja Radeya, da bi se premenil deželni red in bi štajerski Slovenci imeli jednega deželnega odbornika, ostal je v manjini, kakor je bilo že prej gotovo.

„Il Diritto Croato“ od dne 19. t. m. zaplenilo je drž. pravništvo radi treh članok: Slovanska liturgija. — Prelaz Poddražanov in Škofovske zeje na Dunaju.

Pevski večer. Kakor doznajemo namerava prirediti zbor „delavskega podpornega društva“ v nedeljo dne 1. decembra svoj prvi pevski večer z lepim programom slovanskih pesni. Prihodnjič prinesemo tudi spored.

Plesni odsek „delavskega podpornega društva“ naznanja vsem udom in družabnicam, da pričnejo jutri v nedeljo 24. novembra, redne plesne vaje od 4. ure popoldne do 8. ure zvečer in se bodo vršile vsako nedeljo in praznik v društvenih prostorih Via Molin Piccolo št. 1.

Vabilo na veliko veselico, katero priredi pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah jutri dne 24. novembra 1889. v dvorani gostilne pri Ferlugi na Greti. — Razpored: 1. Jenko: „Naprej“, udara tamburaški zbor. 2. Pelicon: „Primorski stopaj“, pevski zbor. 3. Vilhar: „Nuna“, deklamuje g.đna Nadliškova ml. 4. Alešovec: „Nevem“, izvršuje dramatični odsek „trž. Sokola“. 5. Foerster: „Pjevajmo“, pevski zbor. 6. „Hrvatsko narodno kolo“, udara tamburaški zbor. 7. Mašek: „Lahko noč“, četverspev. 8. „Hej Slovani“, udara tamburaški zbor. 9. Vilhar: „Pozdrav Samoboru“, pevski zbor. 10. Prosta zabava. — Pri veselici sodelujeta tamburaški zbor in dramatični odsek tržaškega „Sokola“. — Začetek točno ob 5. uri zvečer. — Ustopnina za osebo 30 kr.; sedež 10 kr. K obilni udeležbi uljudno vabi ODBOR.

Iz Barkovelj nam poročajo, da je tamonjši poljski čuvaj pravi ljubljeneec Capoville, vnet za italijanski razred na tamonjšej ljudskejši šoli, pregovoril nekatero stariše, da so vpisali svoje otroke v italijanski razred in s tem se je tudi prikupil svojemu čudnobradatemu gospodarju. — Otrok imenovanega čuvaja, kateri obiskuje tudi italijanski razred, bil je vprašan italijanski o krščanskem nauku. Ker pa ubogi otrok ni razumel kaj se mu pravi, začel je glasno jokati. Vzgledujte se nad tem. Barkovljani!

Hrvatska čitalnica v Kastvu priredi 27. t. m. veselico v prostorih Narodnega Doma z različnim sporedom.

Slavnostni obed Mauronercev. Kakor se nam iz II. volilnega okraja poroča, imeli so slavnostni obed na dan Matere Božje dobregra zdravja glavni stebri izvoljenega poslanca bivšega garibaldinca L. Mauronerja. Obeda katerega je poveljevala naročena godba in kateri se je obdrževal na Mauronerjevem posestvu, udeležili so se: poleg četvodnje nevolilca Frana Zabukovca (Bločana), trgovca z žitom v Androna del Moro, še sledeči volilci in nevolilci iz Kadina: Ivan Križmančič (vulgo Županela), Peteršin, Miče Marc, Toni Marc, Miha Marc, Čelajc Japa (stari veteran), Rustja Karlo, čevljar, (kateri se je po obedu tako razgrel, da je šel v mesto po sveče in hišo rasvetlil), kamnosek Primožič, katerega žena je za gospodinjo bila. Nadalje bila je pričujoča cela čreda žen in deco, kateri so raznašali vino v loncih. In taki se predstavljajo poštenim volilcem, da so zavedni in zvesti Avstrijci, a za kozarec vina prodali bi tudi sami sebe, kakor pa še le svoj narod?!

Slišimo, da jutri imajo enako gostijo Rocoljčani a prihodnjo nedeljo Lonjeri, se ve da še z večjo slavnostjo. Uže naprej se vé, kakšni možje se tu snidejo, v prihodnjih številkah je naznanimo.

Potovanje v Orijent. Četrta avstrijsko-ogerska karavana v Sveto deželo pod pokroviteljstvom veleč. generalnega komisarijata Sv. dežele odpluje iz Trsta okolu sredo meseca marca 1890. Napraviti se dve karavani; jedna I. in II. reda z izbranim programom in jedna II. in III. reda z programom, ki se bode omejil samo na Jeruzalem in bližnjo okolico. Naznanila naj se pošiljajo pravočasno Leonu Woerl kr. bav. in ces. bras. dvornemu knjigotrcu na Dunaju I, Spiegelgasse 12. Podrobnejši program se objavi začetkom meseca januarja.

„Slovenskega Pravnika“ številka 11. prinaša sledečo vsebino: — Koliko pomona ima zemljeknjižna mapa. — Fr. G.: O dobitkovini pri obrtih v zakupu. — Pravila za slovensko uradovanje. — Dr. Fr. Zupanc: Iz sodno-zdravniške prakse. — Iz pravosodne prakse. Civilno pravo. — Iz zemljeknjižne prakse. — Jugoslo-

vanska imovina nekodaj in sedaj. — Drobne vesti.

„Dom in Svet“ št. 11 prinaša: Mladim dnev; Nevesta; Iz burkaste preteklosti Mihe Gorenjskega; Kaj vzbudilo bi v življenje? Prozija; O spiritizmu; Ali je umetnost sama sebi namen? Slovestvo in dobro zadeto sliko „Pročelje stolne cerkve Jezusovega Srca v Serajevu“.

„Matice Hrvatske“ knjige za l. 1889 izidejo tekom leta. Devet jih bude na številu, kakor letos. P. n. člani „Matice Hrvatske“ so uljudno naprošeni, da blagovolé članarino za tekoče leto poslati povjereniku „Matice Hrvatske“ v Sežano.

Praznovestvo. Veliko skrb in nemir mej babami in babnjaki v starem mestu je storil zapór preroka, metalea na karte, vračnika in zarotevalca Josipa Heisa nazvanega „Pepi Strigon“. Bil je ta neko človeče, ki je uživalo veliko zaupanja mej lahkovernim babništvo v starem mestu. Živel je pravo za pravo od oderuštva pri vsem tem se je pa uže nekoliko let sém bavil z prorokovanjem iz kart, zarotovanjem in družim enakim praznovestvom. Svoj brlog je imel v ulici Fornace št. 3, kamor je romalo dan na dan nešteto bab, tepantih in obteženih, ki so več verovale aleparstvu navadnega švindlerja nego svoje lastnej pameti. Celo dame in gospice boljših stanov so prihajale h temu sleparju po sveta v srčnih zadevah. Stanovanje mu je bilo: majhen, umazen prostor namenjen za zarotovanje slabih duhov; črna štola z belimi križi kakoršno rabijo katoliški duhovniki, sveča zavita v črno sukno, latinski brevir in koščeki svinca — to je bilo njegovo orodje. Razun tega je imel v svojem kabinetu tudi več trav in morfija, ker se je skušal tudi kot zdravnik. Naravno je tirjal slepar od svojih klijentov plačila vrhu tega pa mu je moral vsakdo prinesiti po jedno srajco, katero je moral, kakor je sam rekel, zažgati, da se njegova čarodejstva obistinijo. Slepar je vedel tudi policijo dobro slepiti, da ga ni zasledila. Slednjič ga je pol. komisar Nučić vendar zasledil in preiskali so njegovo stanovanje. Razun navedenih stvari, našli so tu tudi dve fini srajci za gospe. Josip Heis je 49leten, neoženjen in uže kaznovan radi sleparstva. Z njim sta bila zaprta dva druga copernika, 65letna Fr. Vergamosco in 71 Peter Zampieri ki je opravljal službo mešetarja. — Kaj je vse mogoče v Trstu v devetnajstem rasvetljenem stoletju!

Razpočil se je kotel na lloydovim parniku „Ettore“ v luki v Aleksandriji. Dva kurjača sta mrtva in strojevodja močno ranjen.

Smrt — kosmatinca. Dne 4. t. m., je gospoda Ivana Hvalo, prestranskega loveca, na c. k. planini pri Bilah v takozvani „Drenovi lozi“ doletela redka čast, sniti se z medvedko. Hotela ga je brzkono objeti, kajti šla se je naravnost proti njemu; toda ta, zapodi jej nekaj jagel v možgane, ter tako stori konec mlademu življenju.

Nemška mornarica je odšla iz naše luke odpluvši proti Pulju, kjer se ustavi tri dni. Nemški „bratci“ so se kaj ponošno sprehajali po našem mestu; ljudstvo je pa ostalo proti njim prav apatično.

Norost. Cerkevnik pri sv. Antonu novemu 51letni Franjo Karnjel jel je na javni ulici noretiti radi česar so ga prepepljali v bolnico.

Važna pravda je začela v malem gališkem mestu Vladovicah proti agentom za izseljevanje v Ameriko. Znano je, da so razni sleparji tudi pri nas uže začeli loviti ljudi ter je spravljali v Ameriko. Lopovi, ki stoje sedaj pred sodnikom so bili dobro organizovani ter so terali trgovino z ljudmi v Galiciji, na Ogerskem in na Nemškem. V Hamburgu so imeli pravi semenj z Avstrijci. V pravdo so zapleteni tudi državni uradniki. Nek gališki okrajni glavar Födrieh in nek carinski kontrolor Ivanicki. Oba ta dva sta dobivala od teh agentov letne plače zato sta jim pa dobro služila. Okrajni glavar je z žandarji, kon-

